
บทความวิจัย

การติดตามและประเมินกระบวนการประเมินคุณภาพ การศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา พัทลุงและนครศรีธรรมราช*

The Monitoring and Assessment of the Process of External Assessment of Educational Quality at Tertiary Level in the Provinces of Songkhla, Pattalung, and Nakornsritammaraj

ประดิษฐ์ มีสุข

กศ.ม. (อุดมศึกษาและการฝึกหัดครู-เคมี)

Pradit Meesuk

M.Ed. (Higher Education and Teacher Education Chemistry)

ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Department of Chemistry, Faculty of Science. Thaksin University

นิตา มีสุข

กศ.ม. (อุดมศึกษาและการฝึกหัดครู-ภาษาและวรรณคดีไทย)

Nida Meesuk

M.Ed. (Higher Education and Teacher Education-Thai)

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Science. Thaksin University

คำสำคัญ : การติดตามและประเมิน, การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก, ระดับอุดมศึกษา

Keywords : The Monitoring and Assessment, External Assessment of Education Quality, Tertiary Level

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ 2548

Abstract

The objective of this study was to monitor and assess the assessors and the performance of the external assessors of the quality of tertiary education in the first round in the provinces of Songkhla, Pattalung, and Nakornsritamaraj, as perceived by institutional administrators by years of assessment, namely, five institutions in 2003, four institutions in 2004, and seven institutions in 2005, totaling 16 institutions. Of the questionnaire, 204 responses were received. Some additional interview was also carried out.

The findings of the study may be summarized as follows. The first round of monitoring and assessment of the assessment method and the performance of external assessors showed that the institutional administrators assessed in 2003, 2004 and 2005 perceived the external assessors, the assessment method, the efficiency of assessment reports, and the application of assessment results to be at a high level. The institutional administrators assessed in 2003 had a moderate level of perception of two items, namely, the appropriateness of visits to internal units to seek additional data, and the level of application of assessment results as good practice. For 2005, the perception at a moderate level involved one item: the level of application of assessment results as good practice.

From the synthesis of the opinions of the institutional administrators regarding the first round of assessment, it was found that the subjects expressed problems and obstacles and suggestions for further improvement with included the assessors, the assessment reports, the application of assessment results, standards and indicators, the second round of assessment for certification (2006-2010) and other problems and obstacles.

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผู้ประเมินและการดำเนินงานของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษานอกกรอบแรกระดับอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลาพัทลุงและนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของผู้บริหารสถาบันจำแนกตามปี ที่รับประเมินดังนี้ ปี พ.ศ.2546 จำนวน 5 สถาบัน ปี พ.ศ.2547 จำนวน 4 สถาบัน ปี พ.ศ.2548 จำนวน 7 สถาบัน รวม 16 สถาบัน ได้แบบสอบถาม คืน 204 ฉบับ และสัมภาษณ์เพิ่มเติมบางส่วน

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ผลการติดตามและประเมินวิธีการประเมินและการดำเนินงานของผู้ประเมินภายนอก รอบแรกพบว่า ผู้บริหารสถาบันที่รับการประเมิน ปี พ.ศ.2546 ปี พ.ศ.2547 และปี พ.ศ.2548 มีความคิดเห็นต่อผู้ประเมินภายนอก วิธีการประเมิน ประสิทธิภาพของรายงานการประเมิน และการนำผลประเมินไปใช้อยู่ระดับมาก โดยผู้บริหารสถาบันที่รับการประเมิน ปี พ.ศ.2546 มีความคิดเห็นในระดับปานกลางอยู่ 2 รายการ คือ ความเหมาะสมในการเชื่อมโยงหน่วยงานภายในเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม และระดับของการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ดี ส่วนปี พ.ศ.2548 มีความคิดเห็นในระดับปานกลางอยู่ 1 รายการคือระดับของการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ดี

ผลการสังเคราะห์ความเห็นจากการประเมินรอบแรกของผู้บริหาร ผู้บริหารแสดงความเห็นรวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาในประเด็นต่อไปนี้ ความเห็นเกี่ยวกับผู้ประเมิน ความเห็น

เกี่ยวกับวิธีประเมิน ความเห็นเกี่ยวกับผลการประเมินและข้อเสนอแนะ ความเห็นเกี่ยวกับรายงานการประเมิน ความเห็นเกี่ยวกับการนำผลการประเมินไปใช้ ความเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานรอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553) และปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ

บทนำ

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 หมวดที่ 1 มาตรา 8 กำหนดอำนาจหน้าที่หลักของ สมศ. ไว้ ดังนี้

(1) พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบแนวทางและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

(2) พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก

(3) ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก

(4) กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก รวมทั้งให้การรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานอาจดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเองก็ได้

(5) พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ หรือวิชาการเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

(6) เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน¹

จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าว สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อดำเนินการประเมินสถาบันการศึกษาทั้งระดับพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษารอบแรก ในช่วงปี พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2548 มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษารับการประเมินคุณภาพไปแล้ว 211 สถาบัน จากจำนวนทั้งหมด 227 สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 93 คาดว่าจะดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาสถาบันที่เหลือให้เสร็จสิ้นได้ทันตามกำหนด และจะดำเนินการประเมินคุณภาพรอบสองในช่วงปี พ.ศ. 2549- พ.ศ.2553 โดยการประเมินคุณภาพการศึกษารอบสองจะเป็นการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐาน

เพื่อให้การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษารอบสองเป็นไปอย่างเที่ยงตรงยิ่งขึ้นจึงเห็นควร

¹ “พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 117 ตอนที่ 9 ก. หน้า 1-28. 3 พฤศจิกายน 2543.

ติดตามประเมินวิธีการประเมินและวิธีการดำเนินงานของผู้ประเมินรอบแรก โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาซึ่งมีสถาบันและมีคณะผู้ประเมินหลากหลาย มีทั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน โดยติดตามประเมินวิธีการประเมินและวิธีการดำเนินงานของผู้ประเมินรอบแรกในมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นกรณีศึกษาตามโครงการติดตามและประเมินผลการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับอุดมศึกษารวมทั้งเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานในรอบสองให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีดำเนินการและเครื่องมือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในช่วงเวลาที่รับการประเมิน 3 ระดับ คือ ระดับอธิการบดี ระดับรองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ และระดับรองคณบดี รองผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชาของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแยกตามปีที่ได้รับการประเมิน ได้แก่ สถาบันการศึกษาที่รับประเมินปี พ.ศ.2546 จำนวน 5 สถาบัน สถาบันการศึกษาที่รับประเมินปี พ.ศ.2547 จำนวน 5 สถาบัน และสถาบันการศึกษาที่รับประเมินปี พ.ศ. 2548 จำนวน 7 สถาบัน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในช่วงเวลาที่รับการประเมินของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราช สถาบันละประมาณ 7-25 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์เพิ่มเติม เป็นผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในช่วงเวลาที่รับการประเมินของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุงและจังหวัดนครศรีธรรมราช สถาบันละประมาณ 3-5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย คือ แบบสอบถามการติดตามและประเมินผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ระดับอุดมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับผู้ประเมินภายนอกและระบบการประเมิน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายนอก ประมวลผลและหาค่าเฉลี่ยแสดงโดยตารางประกอบคำอธิบายโดยให้ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

4.50-5.00	หมายความว่า	มีความเห็นระดับมากที่สุด
3.50-4.49	หมายความว่า	มีความเห็นระดับมาก
2.50-3.49	หมายความว่า	มีความเห็นระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายความว่า	มีความเห็นระดับน้อย
1.00-1.49	หมายความว่า	มีความเห็นระดับน้อยที่สุด

การดำเนินการกระทำโดยจัดส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารมหาวิทยาลัยกลุ่มตัวอย่างได้รับแบบสอบถามคืนจากสถาบันการศึกษาที่รับประเมินปี พ.ศ.2546 จำนวน 5 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จังหวัดตรัง คิดเป็นร้อยละ 100 ได้รับคืนจากสถาบันการศึกษาที่รับประเมินปี พ.ศ. 2547 จำนวน 4 สถาบัน คือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตนครศรีธรรมราช และมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 80 และได้รับคืนจากสถาบันการศึกษาที่รับประเมินปี พ.ศ. 2548 จำนวน 7 สถาบัน คือ วิทยาลัยช่างศิลป์ นครศรีธรรมราช วิทยาลัยนาฏศิลป์ นครศรีธรรมราช วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคใต้และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตศรีวิชัย คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่รับการประเมินคุณภาพ

การศึกษากายนอกจาก สมศ. ในปี พ.ศ. 2546 จำนวน 5 สถาบัน รวม 65 ฉบับ รับการประเมินฯ ปี พ.ศ. 2547 จำนวน 4 สถาบัน รวม 58 ฉบับ และ รับการประเมินฯ ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 7 สถาบัน รวม 81 ฉบับ ไม่ได้รับแบบสอบถามคืน 1 สถาบัน คือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งรับการประเมินเมื่อปี พ.ศ. 2547 รวมผู้บริหารจากสถาบันการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 16 สถาบัน ได้รับแบบสอบถาม 204 ฉบับ

**ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับความเห็นเกี่ยวกับ
ผู้ประเมินภายนอกและระบบการประเมินคุณภาพ
การศึกษา**

ผลการศึกษาระดับความเห็นฯ จำแนกตามปีที่รับ
การประเมิน ปี พ.ศ.2546 พ.ศ.2547 และ พ.ศ.2548
แสดงในตารางที่ 1-3 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยความเห็นเกี่ยวกับผู้ประเมินภายนอกและระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาตามทัศนะของ
ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่รับการประเมินปี พ.ศ.2546

ข้อรายการ	ม.ทย. n=24	ม.อ. n=16	ม.วล. n=7	ม.รภ. นครฯ n=8	วตท. ทุ่งสง n=10	เฉลี่ย	ความหมาย ระดับความ เห็น
1. กระบวนการแต่งตั้งผู้ประเมินเหมาะสมระดับใด	4.22	4.00	3.86	4.00	3.60	3.94	มาก
2. ผู้ประเมินมีคุณวุฒิและประสบการณ์เหมาะสมระดับใด	4.50	4.13	4.29	4.13	3.80	4.17	มาก
3. การประชุมชี้แจงและขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้บริหารเหมาะสมระดับใด	3.75	3.94	3.29	3.88	4.00	3.77	มาก
4. การเยี่ยมชมหน่วยงานภายในเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมเหมาะสมระดับใด	3.83	3.31	3.14	3.50	3.60	3.48	ปานกลาง
5. การชี้แจงผลการประเมินและข้อเสนอแนะ ต่อที่ประชุมเหมาะสมระดับใด	4.33	3.75	3.14	4.13	3.80	3.83	มาก
6. ท่านยอมรับผู้ประเมินภายนอกระดับใด	4.42	4.25	3.43	4.00	3.90	4.00	มาก
7. ท่านยอมรับวิธีการประเมินภายนอกระดับใด	4.17	4.06	3.43	4.13	3.40	3.84	มาก
8. ท่านยอมรับผลการประเมินภายนอกรอบแรกระดับใด	4.29	4.19	3.29	4.00	3.80	3.91	มาก
9. รายงานการประเมินรอบแรกเหมาะสมระดับใด	4.13	3.94	3.29	3.88	3.50	3.75	มาก
10. ท่านนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ระดับใด	3.74	3.75	2.86	3.38	3.10	3.37	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	4.14	3.93	3.40	3.90	3.65	3.80	มาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยความเห็นเกี่ยวกับผู้ประเมินภายนอกและระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาตามทัศนะของ
ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่รับการประเมินปี พ.ศ.2547

ข้อรายการ	วพบ. นคร n=17	วพบ. สงขลา n=11	ส.ทน. นคร n=10	ม. หาดใหญ่ n=20	เฉลี่ย	ความหมาย ระดับความ เห็น
1. กระบวนการแต่งตั้งผู้ประเมิน เหมาะสม ระดับใด	3.17	3.81	3.67	4.32	3.87	มาก
2. ผู้ประเมินมีคุณวุฒิและประสบการณ์ เหมาะสมระดับใด	4.00	4.00	3.90	4.30	4.05	มาก
3. การประชุมชี้แจงและขอข้อมูลเพิ่มเติม จากผู้บริหารเหมาะสมระดับใด	3.94	3.64	3.80	3.70	3.77	มาก
4. การเชิญหน่วยงานภายในเพื่อหาข้อมูล เพิ่มเติมเหมาะสมระดับใด	3.94	3.73	3.00	3.75	3.61	มาก
5. การชี้แจงผลการประเมินและข้อเสนอ แนะ ต่อที่ประชุมเหมาะสมระดับใด	3.94	3.73	3.60	3.90	3.79	มาก
6. ท่านยอมรับผู้ประเมินภายนอกระดับใด	3.82	3.90	3.70	4.30	3.93	มาก
7. ท่านยอมรับวิธีการประเมินภายนอก ระดับใด	3.71	3.81	3.20	4.10	3.71	มาก
8. ท่านยอมรับผลการประเมินภายนอก รอบแรกระดับใด	3.82	3.81	3.20	3.95	3.70	มาก
9. รายงานการประเมินรอบแรกเหมาะสม ระดับใด	3.82	3.73	3.67	3.85	3.77	มาก
10. ท่านนำผลการประเมินไปใช้พัฒนา เป็นการปฏิบัติที่ระดับใด	3.52	3.45	3.50	3.85	3.58	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.82	3.76	3.52	4.00	3.78	มาก

ตารางที่ 3 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยความเห็นเกี่ยวกับผู้ประเมินภายนอกและระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาตามทัศนะของ
ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่รับการประเมินปี พ.ศ.2548

ข้อรายการ	ช่าง ศิลป์ n=9	นศ. นศ. n=24	นศ. พัทลุง n=8	มรภ. สงขลา n=10	ส.ทน. ภาคใต้ n=10	ส.ทน. ศรีวิชัย n=11	ศรี โสภณ n=9	เฉลี่ย	ความหมาย ระดับความ เห็น
1. กระบวนการแต่งตั้งผู้ประเมิน เหมาะสมระดับใด	3.78	3.50	3.75	3.80	4.00	4.00	3.78	3.80	มาก
2. ผู้ประเมินมีคุณวุฒิและ ประสบการณ์เหมาะสมระดับใด	4.00	3.86	4.00	3.90	4.00	4.46	4.00	4.03	มาก
3. การประชุมชี้แจงและขอข้อมูล เพิ่มเติมจากผู้บริหารเหมาะสม ระดับใด	3.67	3.38	3.38	4.00	4.00	4.09	3.67	3.74	มาก
4. การเขียนหน่วยงานภายในเพื่อ หาข้อมูลเพิ่มเติมเหมาะสม ระดับใด	3.67	3.00	3.38	3.90	3.80	3.91	3.33	3.57	มาก
5. การชี้แจงผลการประเมินและ ข้อเสนอแนะ ต่อที่ประชุม เหมาะสมระดับใด	4.00	3.21	4.00	3.80	3.80	4.18	3.67	3.81	มาก
6. ท่านยอมรับผู้ประเมินภาย นอกระดับใด	4.22	3.29	3.88	3.90	4.30	4.00	3.33	3.85	มาก
7. ท่านยอมรับวิธีการประเมิน ภายนอกระดับใด	4.00	3.75	3.75	3.80	4.00	3.64	3.44	3.77	มาก
8. ท่านยอมรับผลการประเมิน ภายนอกรอบแรกระดับใด	4.00	3.71	3.63	3.89	3.80	4.00	3.56	3.80	มาก
9. รายงานการประเมินรอบแรก เหมาะสมระดับใด	4.00	3.63	3.50	3.78	4.00	4.00	3.56	3.78	มาก
10. ท่านนำผลการประเมินไปใช้ พัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ระดับใด	3.89	2.96	3.38	3.33	3.60	3.36	3.56	3.44	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.92	3.43	3.67	3.81	3.93	3.96	3.59	3.76	มาก

ผลการติดตามและประเมินวิธีการประเมินและการดำเนินงานของผู้ประเมินภายนอกรอบแรกพบว่าผู้บริหารสถาบันที่รับการประเมิน ปี พ.ศ.2546 ปี พ.ศ.2547 และ ปี พ.ศ.2548 มีความคิดเห็นต่อผู้ประเมินภายนอกวิธีการประเมินประสิทธิภาพของรายงานการประเมินและการนำผลประเมินไปใช้ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถาบันที่รับการประเมินปี พ.ศ.2546 มีความคิดเห็นในระดับปานกลางอยู่ 2 รายการ คือ ความเหมาะสมในการเชื่อมโยงหน่วยงานภายในเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม และระดับของการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ดี และผู้บริหารสถาบันที่รับการประเมินปี พ.ศ.2548 มีความเห็นระดับปานกลาง 1 รายการ คือ ระดับของการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ดี

ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์ความเห็นจากการประเมินรอบแรก

ผลการสังเคราะห์ความเห็นจากการประเมินรอบแรก ผู้บริหารแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินรอบแรก ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการประเมินไปพัฒนาจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

ความเห็นเกี่ยวกับผู้ประเมิน ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ประเมินมีความเหมาะสม มีคุณวุฒิ ประสบการณ์ดี ความสามารถดี มีความเป็นกลางและเป็นกัลยาณมิตร แต่มีผู้บริหารบางสถาบันให้ข้อเสนอแนะว่าผู้ประเมินบางท่านไม่เหมาะสม ให้เวลากับสถาบันไม่เต็มที่ และควรมีผู้ประเมินที่มาจากสาขาวิชาและพื้นที่ที่หลากหลาย

ความเห็นเกี่ยวกับวิธีประเมิน ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการประเมินเหมาะสม เชื่อถือได้ เป็นไปตามเกณฑ์ แต่ให้เวลากับหน่วยงานต่างๆ น้อยไป และประเมินตามเอกสารมากกว่าดูสภาพจริง

ความเห็นเกี่ยวกับผลการประเมินและข้อเสนอแนะ ผู้บริหารเห็นว่าผลการประเมินเหมาะสมดีแล้ว เป็นไปตามสภาพจริง ชัดเจน ตรงประเด็น มีประโยชน์ยอมรับได้ แต่มีผู้บริหารบางสถาบันเห็นด้วยกับผลประเมินเพียงบางส่วน ยังขาดความรอบคอบบางประเด็น สะท้อน

ความไม่เข้าใจลักษณะเฉพาะของสถาบันและบางประเด็นเป็นการคาดคะเนที่ไม่ตรงข้อเท็จจริง

ความเห็นเกี่ยวกับรายงานการประเมิน ผู้บริหารเห็นว่ารายงานการประเมินชัดเจน เหมาะสม กระชับ แต่เห็นว่าส่งรายงานผลการประเมินให้สถาบันบางแห่งช้าไป

ความเห็นเกี่ยวกับการนำผลการประเมินไปใช้ ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาได้ชัดเจน มีบางสถาบันยังเห็นว่าไม่ชัดเจน เป็นภาพกว้างๆ และที่น่าสนใจคือเสนอให้ต้องผลักดันที่ผู้บริหารสูงสุดและผู้บริหารให้ความสำคัญน้อย

ความเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ผู้บริหารมีความเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้คือ เกณฑ์มาตรฐานควรกำหนดตามขนาดของสถาบันด้วย ไม่ควรใช้มาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ตัวชี้วัดบางตัวไม่ชัดเจน ผู้ประเมินมีความเห็นไม่ตรงกัน

ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานรอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553) ผู้บริหารเห็นว่าเกณฑ์การประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานรอบที่ 2 (พ.ศ.2549-2553) ตามที่แจ้งในที่ประชุมเหมาะสมแล้วยอมรับได้ ก่อนการประเมินควรสร้างความเข้าใจเกณฑ์การประเมินรอบสองให้ชัดเจน ควรนำผลการประเมินรอบแรกมาเป็นฐานเพื่อติดตามอย่างต่อเนื่องและควรให้นำหนักความสำคัญตามภารกิจของสาขาวิชาและมหาวิทยาลัย

ปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ผู้บริหารเห็นว่าบุคลากรในสถาบันยังขาดความรู้ ขาดความร่วมมือและการให้ความสำคัญของผู้เกี่ยวข้อง สมศ.ควรจัดทำคู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษาให้เป็นมาตรฐาน ส่งให้หน่วยงานล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปีก่อนการประเมิน และเห็นว่าผู้บริหารควรเห็นความสำคัญติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

ผลการติดตามประเมินวิธีการประเมินและการดำเนินงานของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบแรก

ประเมินสถาบันการศึกษาปี พ.ศ.2546 ปี พ.ศ.2547 และปี พ.ศ. 2548 จำนวน 16 สถาบัน ในภาพรวมสรุปได้ว่าผู้บริหารสถาบัน มีความเห็นในภาพรวมระดับมาก มีผู้บริหารสถาบันที่รับการประเมินปี พ.ศ.2547 และ พ.ศ.2548 มีความเห็นที่ระดับปานกลางอยู่ 2 รายการคือ ความเหมาะสมในการเชื่อมหน่วยงานภายในเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม และระดับของการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ดี

ในประเด็นความเหมาะสมในการเชื่อมหน่วยงานภายในเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม อาจเป็นเพราะว่าเวลาในการประเมินน้อยไป โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยใหญ่ซึ่งมีคณะสถาบัน สำนักที่หลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อีกประการหนึ่งจากแบบสอบถามพบว่าผู้ประเมินบางท่านมีการกิจอื่นในช่วงเวลาประเมินจึงไม่อาจใช้เวลาประเมินได้เต็มเวลาตามที่กำหนดไว้

ส่วนประเด็นระดับของการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ดี อาจเป็นเพราะคำแนะนำที่ได้รับเป็นการเสนอแนะกว้างๆ บางประเด็นยังไม่ชัดเจน หรือติดขัดเรื่องงบประมาณรวมทั้งผู้บริหารไม่ผลักดันเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การประเมินรอบสองเป็นการประเมินทั้งระดับสถาบันและระดับสาขาวิชา จึงต้องแต่งตั้งกรรมการให้ครอบคลุมสาขาวิชาที่ประเมินและควรจัดประชุมสัมมนาเสริมยับยั้งทบทวน หน้าที่ของกรรมการประเมินให้ชัดเจน เพิ่มการอุทิศเวลาในการประเมินให้เต็มตามกำหนดการ และเสริมย้ำการเป็นกัลยาณมิตรที่เหมาะสม

2. จากการศึกษาพบว่า ประเด็นที่ผู้บริหารมีความเห็นระดับต่ำสุดคือ การนำผลประเมินไปพัฒนาเป็นการปฏิบัติที่ดี ในการประเมินรอบสองเพื่อรับรองมาตรฐานในกลุ่มสถาบันและกลุ่มสาขาวิชาโดยกำหนดให้อิงพัฒนาการและอิงเกณฑ์ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ จึงควร

สร้างความเข้าใจกับสถาบันเรื่องเกณฑ์การประเมินใหม่ซึ่งมีทั้งการพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะการประเมินรอบแรก ต่อเนื่องสามปีและระดับมาตรฐานคุณภาพซึ่งถือเป็นเกณฑ์กลาง

3. จากการศึกษาพบว่า ประเด็นที่ผู้บริหารมีความเห็นระดับต่ำอีกประเด็นหนึ่ง คือ การตรวจเชื่อมหน่วยงานภายในเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม ประกอบกับการประเมินรอบสองจะประเมินทั้งระดับสถาบันและระดับกลุ่มสาขาวิชา จึงควรเพิ่มเวลาและรายละเอียดการประเมินหน่วยงานภายในให้มากขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน

4. จากแบบสอบถามปลายเปิด ประเด็นความเห็นเกี่ยวกับผลการประเมินและข้อเสนอแนะ มีผู้บริหารบางส่วนที่เห็นว่าผลการประเมินยังขาดความรอบคอบ บางประเด็นสะท้อนความไม่เข้าใจลักษณะเฉพาะของสถาบัน บางประเด็นไม่ตรงข้อเท็จจริง จึงควรให้แนวทางการแจ้งผลการประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ผลการประเมินตรงตามข้อเท็จจริง สถาบันยอมรับได้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประเมิน

5. จากแบบสอบถามปลายเปิด ประเด็นความเห็นเกี่ยวกับรายงานการประเมิน ผู้บริหารบางส่วนเห็นว่าการส่งรายงานผลการประเมินให้มหาวิทยาลัยล่าช้า รายงานยังแยก ประเด็นไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุม ควรหามาตรการเร่งรัดการรายงานผลการประเมินให้รวดเร็ว เพื่อสถาบันจะได้นำผลการประเมินไปพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อไป

6. จากแบบสอบถามปลายเปิด ประเด็นความเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานตัวบ่งชี้ ผู้บริหารบางส่วนเห็นว่าควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานตามขนาดสถาบัน ตัวบ่งชี้ยังไม่ครอบคลุม บางตัวไม่ชัดเจน วัดยาก จึงควรกำหนดเกณฑ์การประเมินแต่ละตัวบ่งชี้รวมทั้งจัดทำคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย ส่งให้สถาบันก่อนการประเมินอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา เพื่อให้สถาบันได้ทราบและพัฒนาไปสู่เกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเตรียมรับการประเมินในรอบสองต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษากายนอกระดับการศึกษาระดับพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษา

2. ควรศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษากายนอกระหว่างตามลักษณะและขนาดของสถาบันที่รับการประเมิน

ประกาศขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการบริหารศูนย์เครือข่าย สมศ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ช่วยพิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม ทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ชัดเจนขึ้นสุดท้ายขอขอบคุณ สมศ. ที่จัดงบประมาณสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

“พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 117 ตอนที่ 9 ก. หน้า 1-28. 3 พฤศจิกายน 2543.

ชุดินันท์ อธิธีรัตน. (2548). “รูปแบบการจัดการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาไทย,” ใน บทสรุปงานวิจัยด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สมศ. (ปี 2545 - 2547). หน้า 73-74. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทอง จำกัด. _____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2547). กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.